

Quản trị tranh chấp chuỗi: Bài toán mới của trọng tài thương mại

11:09 06/04/2026

Trong khuôn khổ Chuỗi Hội thảo chuyên đề và Diễn đàn Khoa học Trọng tài – Hòa giải 2026 (AMS 2026), Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIAC) phối hợp cùng Trường Đại học Luật Hà Nội và Trường Đại học Luật TP. HCM tổ chức Hội thảo quốc gia với chủ đề “Quản trị tố tụng trọng tài trong tranh chấp chuỗi”.

Sự kiện diễn ra đồng thời tại Hà Nội và TP. HCM, thu hút hơn 300 chuyên gia, luật sư, trọng tài viên và đại diện doanh nghiệp tham dự, trở thành diễn đàn quan trọng nhằm nhìn nhận những thách thức mới trong giải quyết tranh chấp thương mại hiện đại.

Phát biểu khai mạc, GS.TS Lê Hồng Hạnh, Chủ tịch VIAC cho biết, sự gia tăng các tranh chấp dạng “chuỗi” là hệ quả tất yếu của quá trình phát triển kinh tế theo hướng phức hợp, với nhiều bên tham gia và các quan hệ pháp lý đan xen. Trong khi đó, mô hình tố tụng trọng tài truyền thống vốn được thiết kế cho các tranh chấp đơn lẻ, đang bộc lộ nhiều hạn chế khi xử lý các vụ việc có tính liên kết cao.

Sự kiện diễn ra đồng thời tại Hà Nội và TP. HCM, thu hút hơn 300 chuyên gia, luật sư, trọng tài viên và đại diện doanh nghiệp tham dự

“Điều này đòi hỏi phải đổi mới cách tiếp cận, xây dựng các cơ chế phù hợp để nâng cao hiệu quả giải quyết tranh chấp”, GS.TS Lê Hồng Hạnh nhấn mạnh, đồng thời cho biết, VIAC đang chủ động nghiên cứu các giải pháp xử lý tranh chấp nhiều bên, nhiều hợp đồng và các tình huống tổ tụng phức tạp.

Ở góc độ đào tạo và nghiên cứu, đại diện Trường Đại học Luật TP. HCM và Trường Đại học Luật Hà Nội đều cho rằng, sự xuất hiện ngày càng nhiều tranh chấp dạng chuỗi đang đặt ra yêu cầu cấp thiết phải hoàn thiện khung pháp lý, đồng thời tiếp thu có chọn lọc kinh nghiệm quốc tế.

Tại hội thảo, các chuyên gia tập trung thảo luận 5 nhóm vấn đề trọng tâm trong quản trị tranh chấp chuỗi.

Đáng chú ý là đề xuất cơ chế “gộp vụ” hoặc “phối hợp tổ tụng” nhằm xử lý các tranh chấp có liên quan, giúp tiết kiệm thời gian và nguồn lực. Tuy nhiên, việc áp dụng tại Việt Nam cần thận trọng do pháp luật hiện hành chưa có quy định cụ thể.

Hội thảo gợi mở nhiều định hướng quan trọng nhằm hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả giải quyết tranh chấp thương mại tại Việt Nam

Bên cạnh đó, quản lý chứng cứ trong các vụ tranh chấp chuỗi cũng được xem là thách thức lớn, khi khối lượng tài liệu thường rất lớn và phân tán. Một số ý kiến đề xuất cho phép sử dụng chứng cứ chung hoặc tham chiếu chéo giữa các vụ việc, nhưng vẫn phải đảm bảo nguyên tắc công bằng và kiểm soát chặt chẽ.

Một nội dung đáng chú ý khác là cơ chế xét xử “mẫu” – lựa chọn một vụ điển hình để định hướng giải quyết các tranh chấp tương tự. Dù đã được áp dụng ở nhiều quốc gia, mô hình này tại Việt Nam còn vướng rào cản về bảo mật thông tin và nguyên tắc độc lập của hội đồng trọng tài.

Ngoài ra, vấn đề “án lệ trọng tài” cũng được đưa ra thảo luận. Các chuyên gia cho rằng, phán quyết trọng tài trước chỉ nên mang tính tham khảo, không có giá trị ràng buộc, song có thể hỗ trợ định hướng lập luận nếu được xây dựng dưới dạng thư viện ẩn danh.

Từ các ý kiến trao đổi, hội thảo đã gợi mở nhiều định hướng quan trọng nhằm hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả giải quyết tranh chấp thương mại tại Việt Nam. Trong đó, nổi bật là yêu cầu xây dựng cơ chế xử lý tranh chấp nhiều bên, hoàn thiện quy định về gộp vụ, đồng thời phát triển hệ thống quản trị chứng cứ hiệu quả để đáp ứng khối lượng thông tin ngày càng lớn.

Song song đó, việc tiếp thu kinh nghiệm quốc tế được nhấn mạnh như một hướng đi cần thiết, nhưng phải phù hợp với điều kiện pháp lý trong nước. Các chuyên gia cũng đề cao việc đảm bảo tính nhất quán trong giải quyết tranh chấp, đi cùng với nguyên tắc độc lập của từng hội đồng trọng tài.

Hội thảo được kỳ vọng sẽ đóng góp thiết thực cho quá trình sửa đổi Luật Trọng tài thương mại trong thời gian tới, đồng thời thúc đẩy sự phát triển của các phương thức giải quyết tranh chấp ngoài tòa án (ADR).

Khép lại chuỗi AMS 2026, sự kiện tiếp tục khẳng định vai trò của VIAC trong việc kết nối giới học thuật và thực tiễn, hướng tới xây dựng một hệ sinh thái giải quyết tranh chấp hiệu quả, linh hoạt và phù hợp với yêu cầu của nền kinh tế hiện đại.

Phạm Thịnh